

I. V slučajih, v katerih učiteljstvo z disciplinarnimi sredstvi, po zakonu dovoljenimi, več ne izhaja, naj se uvede preiskava z nečudorednimi učenci in njih roditelji pri krajnih in okrajnih šolskih svetih v posebnih slučajih pa tudi pri šolske sodnji, katere se naj v ta namen na novo ustanovijo.

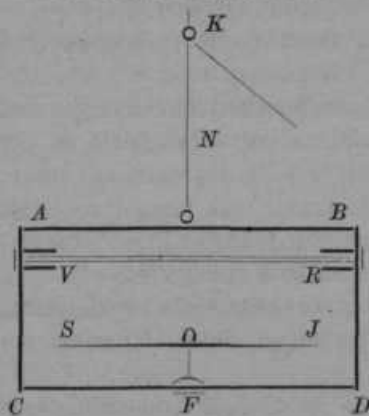
II. V važnih in potrebnih slučajih, kadar bi pohujšanje naraščalo, bodi učencu vstop v šolo na toliko časa zabranjen, dokler se preiskava proti njemu in njegovim roditeljem ne dokonča.

Iz Česčine R. K.

Kompas v ljudski šoli.

Mej učnimi pomočki, ki naj jih ima ljudska šola vsled predpisa slav. c. kr. deželnega šolskega sveta, je tudi kompas. Večina ljudskih šol, kjer delujejo marljivi, za nazorni in realni nauk vneti učitelji, imajo že to učno pripravo v manjši ali večji obliki, cenejo ali dražjo. Nekatere šole so pa tudi še brez nje, kar se vé da ni prav, če pomislimo, da se kaj lahko sestavi to učilo, ki stane le nekoliko krajcarjev. Ako si naredimo sami kompas, imamo sicer priprostejšo, a instruktivnejšo in v vsakem obziru mnogo boljše sredstvo za pojasnovanje prvotnih pojmov o magnetizmu, kakor je kupljen kompas, s katerim se pri razlaganju berilnih vaj n. pr.: „Strani neba“, „Magnetizem“ le malokdaj to doseže, da bi otroci te vaje umeli ter je v spominu ohranili.

Navadni kupljeni kompas v škatljici zaradi tega ne ugaja nazornemu nauku, ker ga vsi učenci jedne šolske sobe h kratu ne morejo opazovati. Tù ga učitelj le kaže od dalječ in sicer tako, da igla magnetnica ne more niti prosto gibati se, niti kazati nebesnih krajev. Tako poočitovanje pa je malo vredno. Ako hočemo vender le učencem kazati najpriprosteje prikaze magnetizma s kompasom, tedaj ne preostaje učitelju drugega, kakor učence klicati iz posamičnih klopi k mizi, kjer leži kompas v škatljici. Ta način poučevanja pa se gledé na šolski red ne odobruje; ker živa mladina ne miruje, ako je sebi prepuščena, in se skoro ne more od nje zahtevati, da bi bila brez posla mirna. Tem nedostatkom se pomore s pripravo, pri kateri je igla magnetnica v odprtem visečem držaji, kakor kaže tù pristavljeni načrt, in katera se lahko v obstojne

dele razloži ali vsaksebi dene. Okvirček ali držaj AB CD je od železne ali medene, 2—3 $\frac{mm}{m}$ debele žice narejen čveterokotnik poljubno velik. Ker je železna žica paramagnetična, to je tako telo, katero magnet privlači, je bolje, da je okvir od medene žice, ki nikakor ne vpliva na gibanje igle; sicer pa sme biti tudi železen, a mora toliko večjega obsega, vzlasti širje biti, da mej magnetico in okvirom ne more biti nobene privlake, ali — da bližina železa ne more ovirati prostega vrtenja magnetnice. Ta okvir je samo za to, da drži magnetnico SJ , da je v njem pritrjena veternica VR , in da se more vse skup prosto obesiti na nit N , ki teče skozi majhen uhasti vijak K v strop

zavrtan, da je moč kompas ali višje ali nižje pred učenci obesiti. Kdor pa hoče, da ostane stalno obešen, naj vzame mesto niti tenko žico, kateri sta konca v kljukico zapognjena. Nad magnetico je pri V in R horizontalno vložena mej klješčice ali dvojnata jezička na trden karton prilepljena veternica tako, da se vsak hip more odvzeti in sama pokazati učencem. Veternica je — kakor znano — na 360 stopinj razdeljen krog z običajno zvezdo na sredi, katere štirji glavni traki kažejo na sever, jug, vzhod

in zahod. Da je veternica nad iglo, ne pa pod iglo kakor pri kompasih v škatljicah, ima to dobro, da se položaj magnetnice z vsacega učencevega sedeža različno vidi, in da se po nji orijentuje, ako visi izpod stropa v sredi nad prvimi klopí.

Pri *F* je na okvir pricinjena kratka jeklena iglica (odlomljena šivanka) mej 2 majhna listka tenke medene pločevine. Na to šivanko se položi magnetica *SJ* od trdega finega jekla, recimo: 1 $\frac{1}{m}$ dolg košček tenke žage ali peresa kake stenske ure. V težišči je magnetnica prevrtna; v luknjico pa je vdela ota medena gumbica podobna kapici. Ta vzdržuje magnetnico na osti, da ne pade raz nje, kadar se vrti krog nje. Na obeh polih je magnetnica priostrena, kar pripomore, da lažje v ravnotežji ostane; bistveno pa to ni, je li na kratko ali na dolgo priostrena. Da ni treba še le iz mirnega stanja magnetnice ali po bližnji družega magneta soditi, kateri konec je severni, kateri pa južni, sta navadno zaznamovana tako, da se južni svetlo zlika, severni pa pustí višnjevo ali temno kalen, ako je magnetnica od urarskega peresa narajena; jeklenica od žage se pa mora na severnem polu višnjevo kaliti. Vse to vsak kovač s prav malim trudom izdelá. Kaleno pero se svetlo odrgne s plovcem (Bimsstein) ali smirkovim papirjem (Schmirgelpapier), pa tudi sè steklovino v prah zmljeto in na poliman papir potreseno. Če pa vsega tega ni pri roki, opravi se to prav dobro z vsako osló ali na kakem brusu.

Magnetizuje se igla ali predno se svetlo zbrusi, ali pa potem. Poučno in zanimivo je, da ima učitelj dve igli jedno nemagnetovano, drugo magnetovano, da se more z obema eksperimentovati. Učinek magnetovanja naj učenci na svoje oči vidijo. Magnetovanje se zvrši tako-le:

Pri enojnem potezanji se po jeklenici, katero hočemo prirediti v magnetico, samo z jednim magnetnim polom tare ali drgne. Ta se postavi na sredo jeklenice in ž njim poteza v ono stran, ki ima biti nasprotnoimna od pola, s katerim potezamo. Dospevši na konec jeklenice, privzdigne se magnet visoko ter postavi zopet na sredo, od koder se z nova potegne. To se čim večkrat, tem bolje ponavlja. Potem se druga polovica jeklenice istotako magnetizuje, samo da se zamení magnetov pol, s katerim se v drugo poteza.

Pri dvojnem potezanji postaviti je oba pola podkovskega magneta na sredo jeklenice ter se z obema h kratu poteza proti jednemu in potem proti drugemu koncu, a ne da bi se magnet odvdignil. Po deset- do dvajsetkratnem potezanji je ustaviti se na sredi in magnet odstraniti. Pri tem je le paziti, da se v severnem konci ne vzbudi južni magnetizem in da igla ni potem naopak označena. V tem slučaju je bolje, da se južni konèc še le potem svetlo zbrusi, ko je magnetovana jeklenica postavljena na ost pokazala mirna, kateri konec je sever. (O magnetovanji glej tudi gosp. prof. Senekovič-evo „Slov. fiziko za nižje razrede srednjih šol“, stran 191.)

Tako priredjena magnetnica se potem položi na navpično iglico v okvirji. Ko se umiri, uravná se še veternica po njej tako, da sever na veternici kaže za pičlih 10 stopinj (10°) proti desni, ako smo namreč z obrazom obrnjeni proti polnočni strani ali severu.

Magnetnica vsacega kompasa ne kaže torej točno proti severu, temuč se nagiba proti zahodu, pri nas sedaj za $9^{\circ} 52'$. To napako imenujemo magnetno deklinacijo ali magnetni odklon. Ta odklon vsako leto pojema poprečno za $6\frac{1}{2}'$ (minut). Ker je do 0° še $9 \times 60' + 52' = 592$ minut, torej bode čez 91 let magnetnica kazala prav proti severu, a potem se bode nagibala proti vzhodu, tako da je torej odklon zdaj zahoden, zdaj vzhoden.

S tem, mislim, da sem dovolj pojasnil, kako je pripraviti kompas za ljudsko šolo; drugo, kar bi v pojasnenje služilo, naj čitatelj blagovoljno iz slike povzame, kar menda ni pretežno.

Kdor se zanima za tako prirejen kompas, in si ga sam ne more pripraviti, temu „Národna Šola“ rada postreže z njim, ker sem jih dal nekoliko po tem opisu narediti.

F. Stegnar.

Iz šole za šolo.

Razzlogovanje.

(Sestavil **Fr. Jamšek.**)

(Dalje.)

Predvaja VI.

1. Učitelj: „Pridi k tabli in piši, kar ti bodem narekoval — — — J!“ „**Stara navada je železna srajca**“.

Učitelj vsem: „Poglejte, ali je ta stavek kje pretrgan, ali ne? — Kje ni vkup? — Zakaj - li ne? — Iz česa je tedaj zložen stavek?“ — Učenci: „Stavek je zložen iz besed.“ Učitelj: „Izgovori prvo besedo tega pregovora — — — J! — Še enkrat prav počasi! — Kolikokrat si zinil (usta odprl)? — Beri naprej drugo besedo ti — — — J!“ (i. t. d. do zadnje besede).

„Poišči samoglasnike v vsakej besedi posebej in zaznamovaj jih spodaj s črtico? — Kolikokrat smo že usta odprli (zinili) pri prvi besedi? — Koliko samoglasnikov ima ta beseda? Kolikokrat smo zinili pri drugej besedi? — Koliko samoglasnikov ima druga beseda? — Pri tretjej? — Samoglasnikov? — Pri četrtej? — Samoglasnikov? — Pri zadnejj? — Samoglasnikov? — Pri ktorej besedi odprla so se usta samo enkrat? — Koliko samoglasnikov je že v njej?“

Otroci pomnite!

Beseda je ima le jeden samoglasnik, zato so se odprla usta le enkrat; v besedah **stara** in **srajca** nahajata se po dva samoglasnika, zato so se odprla usta po dvakrat; v besedah **navada** in **železna** so pa po trije samoglasniki, tedaj je bilo treba po trikrat ziniti. Kolikor ima tedaj beseda samoglasnikov, tolikokrat je treba pri izgovarjanji ziniti in toliko ima beseda **zlogov**. Kolikor zlogov ima tedaj prva, druga, tretja, četrta, peta beseda? Ločimo s pokončno črto jeden zlog od družega!

Pomnite!

Besede, katere izgovarjamo so tedaj ali jedno-, dvo-, tro- pa tudi večzložne.

Učitelj nadaljuje: „Prepišite zdaj ta pregovor s table na svoje ploščice takó, da bo s pokončnico ločen zlog od zloga!“ — Ko se je to zgodilo: „Napišite še jedenkrat isti stavek takó, da bo s položeno črto ločen zlog od zloga! Na pr.: Sta-ra na-va-da itd. Takemu znamenju pravi se **vezaj**.

Po izvršenji: „Koliko besed ima tedaj ta stavek? — Koliko ima vsaka posamezna beseda zlogov? — Koliko zlogov je v vseh besedah? — Koliko zlogov ima že vsaka slovenska beseda? — (Ako se nikdo ne oglasi.) — Vsaka beseda ima toliko zlogov kolikor samoglasnikov. — Kdo mi še tako odgovori? — Kdo še?“

S tem, mislim, da sem dovolj pojasnil, kako je pripraviti kompas za ljudsko šolo; drugo, kar bi v pojasnenje služilo, naj čitatelj blagovoljno iz slike povzame, kar menda ni pretežno.

Kdor se zanima za tako prirejen kompas, in si ga sam ne more pripraviti, temu „Národna Šola“ rada postreže z njim, ker sem jih dal nekoliko po tem opisu narediti.

F. Stegnar.

Iz šole za šolo.

Razzlogovanje.

(Sestavil **Fr. Jamšek.**)

(Dalje.)

Predvaja VI.

1. Učitelj: „Pridi k tabli in piši, kar ti bodem narekoval — — — J!“ „**Stara navada je železna srajca**“.

Učitelj vsem: „Poglejte, ali je ta stavek kje pretrgan, ali ne? — Kje ni vkup? — Zakaj - li ne? — Iz česa je tedaj zložen stavek?“ — Učenci: „Stavek je zložen iz besed.“ Učitelj: „Izgovori prvo besedo tega pregovora — — — J! — Še enkrat prav počasi! — Kolikokrat si zinil (usta odprl)? — Beri naprej drugo besedo ti — — — J!“ (i. t. d. do zadnje besede).

„Poišči samoglasnike v vsakej besedi posebej in zaznamovaj jih spodaj s črtico? — Kolikokrat smo že usta odprli (zinili) pri prvi besedi? — Koliko samoglasnikov ima ta beseda? Kolikokrat smo zinili pri drugej besedi? — Koliko samoglasnikov ima druga beseda? — Pri tretjej? — Samoglasnikov? — Pri četrtej? — Samoglasnikov? — Pri zadnejj? — Samoglasnikov? — Pri ktorej besedi odprla so se usta samo enkrat? — Koliko samoglasnikov je že v njej?“

Otroci pomnite!

Beseda je ima le jeden samoglasnik, zato so se odprla usta le enkrat; v besedah **stara** in **srajca** nahajata se po dva samoglasnika, zato so se odprla usta po dvakrat; v besedah **navada** in **železna** so pa po trije samoglasniki, tedaj je bilo treba po trikrat ziniti. Kolikor ima tedaj beseda samoglasnikov, tolikokrat je treba pri izgovarjanji ziniti in toliko ima beseda **zlogov**. Kolikor zlogov ima tedaj prva, druga, tretja, četrta, peta beseda? Ločimo s pokončno črto jeden zlog od družega!

Pomnite!

Besede, katere izgovarjamo so tedaj ali jedno-, dvo-, tro- pa tudi večzložne.

Učitelj nadaljuje: „Prepišite zdaj ta pregovor s table na svoje ploščice takó, da bo s pokončnico ločen zlog od zloga!“ — Ko se je to zgodilo: „Napišite še jedenkrat isti stavek takó, da bo s položeno črto ločen zlog od zloga! Na pr.: Sta-ra na-va-da itd. Takemu znamenju pravi se **vezaj**.

Po izvršenji: „Koliko besed ima tedaj ta stavek? — Koliko ima vsaka posamezna beseda zlogov? — Koliko zlogov je v vseh besedah? — Koliko zlogov ima že vsaka slovenska beseda? — (Ako se nikdo ne oglasi.) — Vsaka beseda ima toliko zlogov kolikor samoglasnikov. — Kdo mi še tako odgovori? — Kdo še?“

Preštejte!

Koliko glasnikov ima vsak posamezni zlog v tem stavku? — Odločimo jednega od drugega s pokončnicami! Storite tudi vi tako na svojih ploščicah! — Razvrstite zdaj vse glasnike (črke) takó, da bo mej jednim in drugim vezaj mesto pokončnice! — Koliko glasnikov ima prva, druga, tretja, četrta, peta beseda? — Koliko jih imajo vse besede vkup? — Povej mi — — — J! vse sprednike! — Vse končnike! — Vse srednike! — Iz česa so tedaj sestavljeni stavki? — besede? — zlogi?

2. „Pridi k tabli in piši, kar ti bodem narekoval — — — J!“ **Kakoršno življenje, taka smrt.**

Opómnja: Sprednja predvaja je bila tedaj v smislu analitične metode. Ako bi ne zadostilo analizovanje jednega stavka (v istem letu), pa se razpelja še jeden stavek ali dva pred očmi in sodelovanjem učencev.

Predvaja VII.

1. Dobro je, da učitelj učencem ukaže, naj si pripravijo narižane ploščice, da bodo zapisovali glasnike, kateri se jim bodo narekovali; mej vsakim glasnikom naj naredijo vezaj, in kadar učitelj z glasom naznanja (ali sè svinčnikom ob mizo trčí), takrat naj naredijo znamenje enakosti (=) ter naj poberejo ali zvežejo vse glasnike v besedo. N. pr.: S-t-a-r-a = Stara n-a-v-a-d-a = navada j-e = je ž-e-l-e-z-n-a = železna s-r-a-j-c-a = srajca. B-o-lj-š-a = Boljša j-e b-o-b-o-v-a s-l-a-m-a, n-e-g-o = nego p-r-a-z-n-e j-a-s l-i jasli. I. t. d. Učitelj: „Sestavite vse besede po zlogih z vezaji vmes!“ — „Sestavite besede v stavke!“

Opómnja: To bi bila sintetična metoda. Modri, spretni šolnik vsako v pravem času porabi vé in zna takó, da, kar prednaša na podlogi jedne, utrdi, na podlogi druge.

2. Na pr.: K-a-k-o-r-š-n-o = Kokoršno ž-i-v-lj-e-n-j-e = življenje t-a-k-o-š-n-a = takošna s-m-r-t = smrt. Š-i-b-a = Šiba n-o-v-o = novo m-a-š-o = mašo p-o-j-e = poje i. t. d.

Predvaja VIII.

Naloga 1.

„Poiščimo iz ? berilne vaje vse enozložnice!“

Po napisovanji:

„Beri — — — J! — — — napisane enozložnice takó, da boš imenoval vsaki glasnik posebej, potem pa vse glasnike jedne besede vkup!“

Po prečitanji:

„Pomnite! Ako imenujemo poprej posamične črke, potem še le besedo, takrat črkujemo. Kdor hoče, da ne bo pri pisanji črk v besedah mešal ali celó izpuščal, mora znati črkovati!“

Opómnja: Kar so si otroci po teh vajah osvojili, naj jim učitelj v glavo še bolj utrdi s tem, da jim v „šešitke“ črkovaje narekuje nekaj enozložnic, znabiti v abecednem redu.

Naloga 2.

„Napišite prav veliko jednozložnic!“

(Béri — — — Pomnite! — — — Opómnja.)

(Dalje prih.)

Družba v pomoč učiteljem, njihovim vdovam in sirotam na Kranjskem.

Pet in dvajset let je minulo, odkar se je ustanovila prekoristna „družba v pomoč učiteljem, njihovim vdovam in sirotam na Kranjskem“. Veliko podpore so že dobile mar-

Preštejte!

Koliko glasnikov ima vsak posamezni zlog v tem stavku? — Odločimo jednega od drugega s pokončnicami! Storite tudi vi tako na svojih ploščicah! — Razvrstite zdaj vse glasnike (črke) takó, da bo mej jednim in drugim vezaj mesto pokončnice! — Koliko glasnikov ima prva, druga, tretja, četrta, peta beseda? — Koliko jih imajo vse besede vkup? — Povej mi — — — J! vse sprednike! — Vse končnike! — Vse srednike! — Iz česa so tedaj sestavljeni stavki? — besede? — zlogi?

2. „Pridi k tabli in piši, kar ti bodem narekoval — — — J!“ **Kakoršno življenje, taka smrt.**

Opómnja: Sprednja predvaja je bila tedaj v smislu analitične metode. Ako bi ne zadostilo analizovanje jednega stavka (v istem letu), pa se razpelja še jeden stavek ali dva pred očmi in sodelovanjem učencev.

Predvaja VII.

1. Dobro je, da učitelj učencem ukaže, naj si pripravijo narižane ploščice, da bodo zapisovali glasnike, kateri se jim bodo narekovali; mej vsakim glasnikom naj naredijo vezaj, in kadar učitelj z glasom naznanja (ali sè svinčnikom ob mizo trčí), takrat naj naredijo znamenje enakosti (=) ter naj poberejo ali zvežejo vse glasnike v besedo. N. pr.: S-t-a-r-a = Stara n-a-v-a-d-a = navada j-e = je ž-e-l-e-z-n-a = železna s-r-a-j-c-a = srajca. B-o-lj-š-a = Boljša j-e b-o-b-o-v-a s-l-a-m-a, n-e-g-o = nego p-r-a-z-n-e j-a-s l-i jasli. I. t. d. Učitelj: „Sestavite vse besede po zlogih z vezaji vmes!“ — — „Sestavite besede v stavke!“

Opómnja: To bi bila sintetična metoda. Modri, spretni šolnik vsako v pravem času porabi vé in zna takó, da, kar prednaša na podlogi jedne, utrdi, na podlogi druge.

2. Na pr.: K-a-k-o-r-š-n-o = Kokoršno ž-i-v-lj-e-n-j-e = življenje t-a-k-o-š-n-a = takošna s-m-r-t = smrt. Š-i-b-a = Šiba n-o-v-o = novo m-a-š-o = mašo p-o-j-e = poje i. t. d.

Predvaja VIII.

Naloga 1.

„Poiščimo iz ? berilne vaje vse enozložnice!“

Po napisovanji:

„Beri — — — J! — — — napisane enozložnice takó, da boš imenoval vsaki glasnik posebej, potem pa vse glasnike jedne besede vkup!“

Po prečitanji:

„Pomnite! Ako imenujemo poprej posamične črke, potem še le besedo, takrat črkujemo. Kdor hoče, da ne bo pri pisanji črk v besedah mešal ali celó izpuščal, mora znati črkovati!“

Opómnja: Kar so si otroci po teh vajah osvojili, naj jim učitelj v glavo še bolj utrdi s tem, da jim v „šešitke“ črkovaje narekuje nekaj enozložnic, znabiti v abecednem redu.

Naloga 2.

„Napišite prav veliko jednozložnic!“

(Béri — — — Pomnite! — — — Opómnja.)

(Dalje prih.)

Družba v pomoč učiteljem, njihovim vdovam in sirotam na Kranjskem.

Pet in dvajset let je minulo, odkar se je ustanovila prekoristna „družba v pomoč učiteljem, njihovim vdovam in sirotam na Kranjskem“. Veliko podpore so že dobile mar-

sikatero učiteljske vdove in zapuščene sirote, in nekatera solza radosti se je že utrnila po licu na smrtni postelji ležečemu učitelju, ko je gledal mirno v voljo božjo udan, svoje okrog sebe — misleč: „saj vender ste preskrbljeni, dasiravno vam nisem zapustil premoženja v škrinjah, ne v hranilnicah, naložil sem vam pa glavnico pri vdovskem društvu in to bode zdaj za vas skrbelo, dokler ne pridete k svojemu kruhu“.

Res, blaga misel je vodila naše sobrate leta 1860., ko še ni bilo postavne pokojnine za učiteljske vdove in sirote, da so ustanovili družbo, katera danes tako lepo cvetè in se razvija — čeravno mirno in tiho, a vender plodonosno. V 1. dan novembra 1860. l. je družba začela, svoje blago delovanje.

V začetku bilo je res pri društvu veliko zvestih udov, a zdaj — žalosten pogled! je le malo število onih, kateri so vpisani, ko bi bili vender vsi kranjski učitelji lahko udje te družbe. Prazen, da ničev je izgovor: „saj bom jaz ženo preživel in ne ona mene, čemu bi torej one goldinarčke spravljaj in zato dajal; ko ne bo nikdar haska od njih“. Dragi sobrat, saj ni na čelu nijednemu zapisan dan smrti, torej ne vé, koliko časa mu je odločeno živeti, mar pa ne tirja to kolegijalnost, da podpiramo drug drugoga, da drug drugemu pomagamo v sili in težavi? Marsikdo tudi pravi: „vsaj je sedaj postavna pokojnina tudi za vdove in sirote in so že preskrbljene, vsaj plačujem v to svrhu v penzijski zaklad“. Res je tako, ali pomisliti moramo, kdaj še le človek dobí penzijo? Služiti mora celih deset po sposobnostnem izpitu, potem je stoprav zagotovljen, da dobí, v slučaju njegove smrti njegova žena nekaj pokojnine za sé in za zapuščeno deco, ali ta vsota je le majhna, s katero se ne more preživeti pošteno, ampak se le životari. V slučaju smrti pred postavnim obrokom za pokojnino dobí se pa le odpravnina, ta se pa lahko kmalu porabi.

Dalje pa tudi nismo učitelji v takih razmerah, da bi mogli si kakovih glavníc nabrati in si kaj premoženja napraviti, ker naši dohodki so skromni in se nam le po malem, in to jako redko zboljšujejo; redek je učitelj, kateri bi si nabral kaj premoženja, posebno tudi zato ne, ker skoro vsak je obdarovan z obilno množico otročičev, kateri hočejo jesti, in potrebujejo obleke in drugoga, tako da je res včasih pravi „Bog pomagaj“.

Veliko je vdov na Kranjskem, katere poleg male postavne pokojnine dobivajo stalno penzijo od vdovskega društva za sé in za svoje otroke, čeravno so bili njihovi možje le nekaj let pri društvu. Tudi so take vdove, katere so dobile le odpravnino iz normalnega šolskega zaklada, a od društva vdovskega dobivajo stalno podporo.

Tovariši pristopajmo z veseljem k prekornisti družbi, ker ne vemo, kako bode z našimi zapuščenimi, ako nas preživé; če pa jih mi preživimo, imeli bodemo zavest, da smo mi drugim vdovam k njihovem življu kaj pomagali.

Vsak učitelj je lahko ud tega prekornistnega društva, kajti doneski so tako neznatni, da jih vsak lahko plačuje. Za mali dar si ud te družbe lahko pridobí lepo podporo s ebi in svojim zapuščenim. Torej, dragi tovariši — kranjski učitelji — zanimajte se bolj za to prekornisto vdovsko društvo!

Ksaverij od Kolpe.

Književstvo.

— „**Izgledi bogoljubnih otrok**“ iz vseh časov krščanstva. I. del, drugi natis, 1882. l., str. VI, 151; II. del, drugi natis 1885. l., str. V, 160; III. del, prvi natis 1883. l., str. IV, 172. Spisal Anton Kršič, katehet. Vsak zvezek stane mehko vezan 30 kr., kart. 40 kr., krasno v platnu vezan 60 kr., vsi trije deli vkup krasno v platnu vezani 1 glđ. 50 kr. Dobivajo se v Katoliški bukvarni v Ljubljani. Te knjižice so prav primerno in vzpodbudno berilo naši mladini. V posebnih sešitkih se ravno tã tudi dobí:

sikatero učiteljske vdove in zapuščene sirote, in nekatera solza radosti se je uže utrnila po licu na smrtni postelji ležečemu učitelju, ko je gledal mirno v voljo božjo udan, svoje okrog sebe — misleč: „saj vender ste preskrbljeni, dasiravno vam nisem zapustil premoženja v škrinjah, ne v hranilnicah, naložil sem vam pa glavnico pri vdovskem društvu in to bode zdaj za vas skrbelo, dokler ne pridete k svojemu kruhu“.

Res, blaga misel je vodila naše sobrate leta 1860., ko še ni bilo postavne pokojnine za učiteljske vdove in sirote, da so ustanovili družbo, katera danes tako lepo cvetè in se razvija — čeravno mirno in tiho, a vender plodonosno. V 1. dan novembra 1860. l. je družba začela, svoje blago delovanje.

V začetku bilo je res pri društvu veliko zvestih udov, a zdaj — žalosten pogled! je le malo število onih, kateri so vpisani, ko bi bili vender vsi kranjski učitelji lahko udje te družbe. Prazen, da ničev je izgovor: „saj bom jaz ženo preživel in ne ona mene, čemu bi torej one goldinarčke spravljaj in zato dajal; ko ne bo nikdar haska od njih“. Dragi sobrat, saj ni na čelu nijednemu zapisan dan smrti, torej ne vé, koliko časa mu je odločeno živeti, mar pa ne tirja to kolegijalnost, da podpiramo drug drugzega, da drug drugemu pomagamo v sili in težavi? Marsikdo tudi pravi: „vsaj je sedaj postavna pokojnina tudi za vdove in sirote in so že preskrbljene, vsaj plačujem v to svrhu v penzijski zaklad“. Res je tako, ali pomisliti moramo, kdaj še le človek dobí penzijo? Služiti mora celih deset po sposobnostnem izpitu, potem je stoprav zagotovljen, da dobí, v slučaju njegove smrti njegova žena nekaj pokojnine za sé in za zapuščeno deco, ali ta vsota je le majhna, s katero se ne more preživeti pošteno, ampak se le životari. V slučaju smrti pred postavnim obrokom za pokojnino dobí se pa le odpravnina, ta se pa lahko kmalu porabi.

Dalje pa tudi nismo učitelji v takih razmerah, da bi mogli si kakovih glavníc nabrati in si kaj premoženja napraviti, ker naši dohodki so skromni in se nam le po malem, in to jako redko zboljšujejo; redek je učitelj, kateri bi si nabral kaj premoženja, posebno tudi zato ne, ker skoro vsak je obdarovan z obilno množico otročičev, kateri hočejo jesti, in potrebujejo obleke in drugzega, tako da je res včasih pravi „Bog pomagaj“.

Veliko je vdov na Kranjskem, katere poleg male postavne pokojnine dobivajo stalno penzijo od vdovskega društva za sé in za svoje otroke, čeravno so bili njihovi možje le nekaj let pri društvu. Tudi so take vdove, katere so dobile le odpravnino iz normalnega šolskega zaklada, a od društva vdovskega dobivajo stalno podporo.

Tovariši pristopajmo z veseljem k prekornisti družbi, ker ne vemo, kako bode z našimi zapuščenimi, ako nas preživé; če pa jih mi preživimo, imeli bodemo zavest, da smo mi drugim vdovam k njihovemu življu kaj pomagali.

Vsak učitelj je lahko ud tega prekornistnega društva, kajti doneski so tako neznatni, da jih vsak lahko plačuje. Za mali dar si ud te družbe lahko pridobí lepo podporo s ebi in svojim zapuščenim. Torej, dragi tovariši — kranjski učitelji — zanimivajte se bolj za to prekornisto vdovsko društvo!

Ksaverij od Kolpe.

Književstvo.

— „Izgledi bogoljubnih otrok“ iz vseh časov krščanstva. I. del, drugi natis, 1882. l., str. VI, 151; II. del, drugi natis 1885. l., str. V, 160; III. del, prvi natis 1883. l., str. IV, 172. Spisal Anton Kršič, katehet. Vsak zvezek stane mehko vezan 30 kr., kart. 40 kr., krasno v platnu vezan 60 kr., vsi trije deli vkup krasno v platnu vezani 1 glđ. 50 kr. Dobivajo se v Katoliški bukvarni v Ljubljani. Te knjižice so prav primerno in vzpodbudno berilo naši mladini. V posebnih sešitkih se ravno tã tudi dobí:

„**Sv. Germana, izgled krščanske potrpežljivosti**“. Cena 5 kr. **Sv. Marije Magdalene Pačiške mladostna leta**. Cena 5 kr.

D o p i s i.

Iz Koroškega. »Celovčanka« poroča, da se je letos za preizkušnjo oglasilo 20 ljudskih kandidatov. Nekaj jih je naredilo preizkušnjo iz krščanskega nauka, iz godbe, iz francoskega jezika, — koliko jih je napravilo preizkušnjo iz slovenskega jezika, tega pa nič ne omenja. Ali se mar ni oglasil noben kandidat? Po slovenskih naših farah je 103 ljudskih šol. To jasno dokazuje, kako malo se mara za to, da dobimo več slovenskih učiteljev, katerih dozdaj toliko pomanjkuje.

Iz Trsta. † G. Janko Košuta, učitelj na tukajšnji c. k. nemški deški šoli je 12. preteč. meseca umrl. Pokojnik je bil komaj star še le 30 let, in je bil vrl možak in poštenjak v šoli in zunaj šole. Bodí mu zemljica lahka!

Iz Žalca. V 6. dan maja t. l. imelo je Celjsko učiteljsko društvo svoje zborovanje, katerega se je udeležilo 17 udov. — Točno ob 11. uri otvori prvosednik g. A. Brezovnik zborovanje, omeni, da je pred kratkim novi c. kr. okrajni glavar g. Netoliczka nastopil svojo službo ter da je umestno, da se mu učiteljsko društvo pokloni. Po daljšem razgovorjanju izvoli se deputacija, gg.: Brezovnik, Koderman, Jarc in Kobek, katera takoj gre k okrajnemu glavarju, se mu pokloni, ter ga prosi njegove naklonjenosti. Gospod okr. glavar jo je prijazno vsprejel, se jej zahvalil in rekel, da bo učiteljstvu vedno naklonjen in šolstvo po svojej moči pospeševal. — Ko se je deputacija vrnila, nadaljevalo se je zborovanje. G. prvosednik predstavi novo pristopivša uda gg. Fr. Gostinčarja iz Št. Lorenca in J. Stukla iz Frankolovega. — Nato prečita g. tajnik Ogorelec zapisnik zadnje seje, kateri se po nekem stvarnem dodatku odobri. — V imenu pregledovalcev računa poroča g. Vreča, kateri je videl, da je vse redno. O dopisu tolminskega društva gledé neke peticije poroča g. Krajnc, predlagaje, naj se Celjsko učit. društvo oklene ove peticije, dodávši jej še 2 točki: 1. penzija naj se podeli s 30 službenimi leti; 2. k penziji naj se vračunijo vsa leta od mature in penzija naj se računi po številu posameznih službenih let, ne pa od 5 do 5 let, ker se pri takem vračunanju lahko 1 — 4 leta izgubé.

O drugi točki dnevnega reda: »O vzrejanju dreves do presajenja na določeni kraj.« govori temeljito in poučno gospod Ev. Rupnik. Govornik razlaga, kar je videl in se naučil vlani v napredovalnem tečaju v Mariboru, kako je treba pečke sejati, kako drevesca presajati, pikirati, okulirati, sploh, kako je ravnati z drevesci do tega časa, da se presadijo na določeni kraj. Govor je bil za vsacega jako zanimiv, in vsi so mu sledili z največo pozornostjo.

Prihodnje zborovanje bo 10. junija t. l. Opomniti mi je še končno, da se, žal, nahaja še mnogo učiteljev, ki še niso pristopili k nasemu društvu ali pa slabo zahajajo k sejam ter tako kažejo svojo mlačnost. Ko bi jim bila pomen in važnost učiteljskih društev do dobrega znana, ko bi bili od vzvišenega svojega poklica dovolj prešinjeni, gotovo bi se ne kazal ta žalostni pojav. Ravno v sedanjem času, ko se od vseh strani zaganjajo ljuti sovražniki v šolstvo, treba je, da se oklenemo drug drugu ter skupno stojimo kakor zidi in skale, odbijávši vse navale in napade na naše šolstvo, vedno misleči na besede pesnikove:

„... Za národ delati,
Moči vse móške dati koristi obcej,
Skerbí nakladati si domovinske,
Dolžnost je sveta vsacemu moževi...“

(*Tugomer*).

Na veselo in mnogobrojno svidenje tedaj 10. junija!

K.

Iz Črnomlja. Okr. učit. konferenca v Črnomlju bode dné 30. junija t. l. Razun navadnih točk je na dnevnem redu: »Kako naj učitelj vadi učence v olikonem vedenju?«

Iz Blagovice. — Letošnja učiteljska skupščina za naš šolski okraj bode v 28. dan julija v Mengeši. Dnevni red je jako obsiren, osobito zná točka 3. zanimiva postati. O tem poročam pozueje.*)

Iz Hotiča.)** Slavno društvo »Národna Šola« blagovolilo je tukajšnjeji šoli poslati mnogo šolskega blaga. Za to se v imenu šolske mladeži presérno zahvaljujeta

Fran Končar,
preds. kr. š. sv.

Janko Toman,
učitelj.

*) Prosimo!

***) Po naključbi zakasnjeno.

Iz Ljubljane. Potrjena deželna postava. Njih Veličanstvo presv. cesar je potrdil postavo, vsled katere bodo učitelji voditelji enorazrednih ljudskih šol dobivali opravilne doklade.

— Pismene preizkušnje zrelostne na tukajšnjem c. kr. učiteljski se bodo pricele v 7. dan, končale pa 12. junija t. l. Ustni izpiti pričnó se 5. jul. t. l.

— Pismene preizkušnje zrelostne na gimnaziji Ljubljanski pričnó se ta teden, šolsko leto se sklène 9. jul. t. l., in potem se dovršijo ustni izpiti zrelostni.

— Odbor »Slovenskega učiteljskega društva« in odbor »društva v pomoč učiteljem in njihovim vdovam in sirotam bodeta v četrtek v 10. dan t. m. popoldne ob 2. (v društveni sobi) imela sejo, h kateri vse g. g. odbornike imenovanih društev uljudno vabita

odbora.

Razpisi učiteljskih služeb.

Na Kranjskem. V Logaškem šolskem okraji se bodo začetkom šolskega leta 1886/87 te-le učiteljske službe stalno nastavile:

1. na trirazredni ljudski šoli v Žireh II. učiteljska služba s 500 glđ. letne plače in s stanovanjem;
2. na trirazredni ljudski šoli v Žireh III. učiteljska služba s 400 gold. letne plače in s stanovanjem;
3. na enorazredni ljudski šoli v Hotedršici učiteljska služba s 450 gold. letne plače in s stanovanjem. Prosilci naj svoje prošnje oddajajo do 10. jun. t. l. pri c. kr. okrajnemu šolskemu svétu v Logatcu.

Premene pri učiteljstvu.

Na Kranjskem. G. Jan. Rudolf, zač. učitelj v Vrabčah, je za trdno postavljen. — G. Avg. Pirc, začasni učitelj v Šent-Kocijanu pri Turjaku, je dobil drugo učiteljsko službo v Borovnici.

ČLOVEK,

v pogledu na njegovo telo in dušo, s kratkim navodom,
kakó si ohraniti in utrditi zdravje. Za šolo in dom.

Sestavil

Janko Leban.

Ponatis iz „Učit. Tovaríša“.

To knjižico prodaja po 45 kr. (po pošti 50 kr.) pisatelj

Janko Leban,

učitelj v Avberu (bivši v Lokvi),
P. St. Daniel, via Sežana (Küstenland).

„**Sv. Germana, izgled krščanske potrpežljivosti**“. Cena 5 kr. **Sv. Marije Magdalene Pačiške mladostna leta**. Cena 5 kr.

D o p i s i.

Iz Koroškega. »Celovčanka« poroča, da se je letos za preizkušnjo oglasilo 20 ljudskih kandidatov. Nekaj jih je naredilo preizkušnjo iz krščanskega nauka, iz godbe, iz francoskega jezika, — koliko jih je napravilo preizkušnjo iz slovenskega jezika, tega pa nič ne omenja. Ali se mar ni oglasil noben kandidat? Po slovenskih naših farah je 103 ljudskih šol. To jasno dokazuje, kako malo se mara za to, da dobimo več slovenskih učiteljev, katerih dozdaj toliko pomanjkuje.

Iz Trsta. † G. Janko Košuta, učitelj na tukajšnji c. k. nemški deški šoli je 12. preteč. meseca umrl. Pokojnik je bil komaj star še le 30 let, in je bil vrl možak in poštenjak v šoli in zunaj šole. Bodí mu zemljica lahka!

Iz Žalca. V 6. dan maja t. l. imelo je Celjsko učiteljsko društvo svoje zborovanje, katerega se je udeležilo 17 udov. — Točno ob 11. uri otvori prvosednik g. A. Brezovnik zborovanje, omeni, da je pred kratkim novi c. kr. okrajni glavar g. Netoliczka nastopil svojo službo ter da je umestno, da se mu učiteljsko društvo pokloni. Po daljšem razgovorjanju izvoli se deputacija, gg.: Brezovnik, Koderman, Jarc in Kobek, katera takoj gre k okrajnemu glavarju, se mu pokloni, ter ga prosi njegove naklonjenosti. Gospod okr. glavar jo je prijazno vsprejel, se jej zahvalil in rekel, da bo učiteljstvu vedno naklonjen in šolstvo po svojej moči pospeševal. — Ko se je deputacija vrnila, nadaljevalo se je zborovanje. G. prvosednik predstavi novo pristopivša uda gg. Fr. Gostinčarja iz Št. Lorenca in J. Stukla iz Frankolovega. — Nato prečita g. tajnik Ogorelec zapisnik zadnje seje, kateri se po nekem stvarnem dodatku odobri. — V imenu pregledovalcev računa poroča g. Vreča, kateri je videl, da je vse redno. O dopisu tolminskega društva gledé neke peticije poroča g. Krajnc, predlagaje, naj se Celjsko učit. društvo oklene ove peticije, dodávši jej še 2 točki: 1. penzija naj se podeli s 30 službenimi leti; 2. k penziji naj se vračunijo vsa leta od mature in penzija naj se računi po številu posameznih službenih let, ne pa od 5 do 5 let, ker se pri takem vračunanju lahko 1 — 4 leta izgubé.

O drugi točki dnevnega reda: »O vzrejanju dreves do presajenja na določeni kraj.« govori temeljito in poučno gospod Ev. Rupnik. Govornik razlaga, kar je videl in se naučil vlani v napredovalnem tečaju v Mariboru, kako je treba pečke sejati, kako drevesca presajati, pikirati, okulirati, sploh, kako je ravnati z drevesci do tega časa, da se presadijo na določeni kraj. Govor je bil za vsacega jako zanimiv, in vsi so mu sledili z največo pozornostjo.

Prihodnje zborovanje bo 10. junija t. l. Opomniti mi je še končno, da se, žal, nahaja še mnogo učiteljev, ki še niso pristopili k nasemu društvu ali pa slabo zahajajo k sejam ter tako kažejo svojo mlačnost. Ko bi jim bila pomen in važnost učiteljskih društev do dobrega znana, ko bi bili od vzvišenega svojega poklica dovolj prešinjeni, gotovo bi se ne kazal ta žalostni pojav. Ravno v sedanjem času, ko se od vseh strani zaganjajo ljuti sovražniki v šolstvo, treba je, da se oklenemo drug drugega ter skupno stojimo kakor zidi in skale, odbijávši vse navale in napade na naše šolstvo, vedno misleči na besede pesnikove:

„... Za národ delati,
Moči vse móške dati koristi obcej,
Skerbí nakladati si domovinske,
Dolžnost je sveta vsacemu moževi...“

(*Tugomer*).

Na veselo in mnogobrojno svidenje tedaj 10. junija!

K.

Iz Črnomlja. Okr. učit. konferenca v Črnomlju bode dné 30. junija t. l. Razun navadnih točk je na dnevnem redu: »Kako naj učitelj vadi učence v oliknem vedenju?«

Iz Blagovice. — Letošnja učiteljska skupščina za naš šolski okraj bode v 28. dan julija v Mengeši. Dnevni red je jako obsiren, osobito zná točka 3. zanimiva postati. O tem poročam pozneje.*)

Iz Hotiča.)** Slavno društvo »Národna Šola« blagovolile je tukajšnjeji šoli poslati mnogo šolskega blaga. Za to se v imenu šolske mladeži presérno zahvaljujeta

Fran Končar,
preds. kr. š. sv.

Janko Toman,
učitelj.

*) Prosimo!

***) Po naključbi zakasnjeno.